

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdravstveno drlavo (sest člani) v Kanadi \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Člani v Kanadi \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta; za članstvo \$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, \$3.00 per half year, \$1.50 per quarter; foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s uredništvom: PROSVETA

2617-58 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v skladu s prvim (Feb. 25-26), poleg valora imena na maloprodajni, da vam je v tem dnevniku potekla naročnina. Ponovito jo pravočasno, da se vam list ne utavi.

138

Ameriški problemi

Ameriški ekonomski se baha, da Amerika vključuje le sedem odstotkov svetovnega prebivalstva, toda teh sedem odstotkov porabi približno 48 odstotkov vse kave na svetu, 53 odstotkov vse pločevine, 56 odstotkov vsega kavčuka, 21 odstotkov vsega sladkorja, 72 odstotkov surove svile, 36 odstotkov premoga, 42 odstotkov železa, 47 odstotkov bakra in 69 odstotkov surovega petroleja.

Na vsem svetu je danes 32 milijonov avtomobilov in od teh je 25 milijonov v Ameriki, vse druge dežele na svetu pa imajo le sedem milijonov avtov.

Te številke imajo namen pokazati, kako bogata je Amerika, kako je prosperna in kako visok je njen življenjski standard nad vsem ostalim svetom.

Na papirju se to lepo vidi. Kaj pa v realnem življenju? Tovaren je res dosti, produkcija je ogromna. Surovine so videti neizčrpne. Skladišča so napolnjena s izgotovljenimi produkti. Produktov je toliko, da jih je — preveč. Preveč jih je, zato včasih zaprotovarne in ustavijo obrat ter vržejo delavce na cesto. Baš te dni je vsega preveč, zato je toliko brezposelnosti.

Kako se to razume — preveč? Ali je morda sleherna ameriška hiša opremljena z vsem modernim komfortom? Če je na primer telefonov preveč, mora imeti že vsaka hiša telefon. Ako je obleke preveč, mora sleherni človek v Ameriki imeti toliko obleke, kolikor je potrebuje. Avtov je toliko, da jih izvažajo v Evropo, Azijo, Afriko in Južno Ameriko. Potemtakem mora že vsak delavec imeti avto. Stavbiniki delavci nimajo dela, torej ne potrebujejo več hiš — vsakdo ima svojo hišo.

Vaakdo, ki ni v norižnici, lahko ve, da ni tako. Le majhen del prebivalstva je založen z vsem, kar potrebuje — ima veliko več kot potrebuje — veliko večji del ljudi pa pogreša tega ali onega in mnogo je takih, katerim manjka najnujnejših potrebščin. Kako je potem vsega preveč?

Tako, ker je preveč kapitala v privatnih rokah. Amerika je res bogata, toda njeno bogastvo je v rokah majhne manjšine, ne pa večine. Večina sicer sodeluje pri produkciji, nima pa nobene besede o distribuciji. Blago čaka kupca. Blaga je preveč, ker je premalo kupcev, teh pa je premalo, ker večina ljudi nima toliko denarja, da bi vse nakupila kar se producira — denarja pa nima, ker zaslužen ne doseže vseh cen, preizek je. Tako teče ta zlovesni koloobar v najbogatejši deželi.

Največji momentalni problem v Ameriki je pravilno in zdravo urejena distribucija potrebščin in komforta. In to je delavčev problem, ker delavec je glavni faktor — a farmarskim delavcem vred — v produkciji kakor v konsumpciji ali odjemanju produkta.

Vsak delavec bi se moral zanimati za ta problem in rešitev istega. Lastnik kapitala in produkta lahko čaka na kupca, ker ima dovolj, da lahko dobro živi tudi med krizo. Delavec pa težko čaka, ker navadno nima toliko denarja, da bi živel mesece brez dela. Zato je to v glavnem delavčev problem.

Mnogo delavcev se res zanima za ta problem. Ali se zanima večina delavcev? Ali se zanima predvsem masa domačin, ameriških delavcev? Slabo se zanimajo. In to je naša nesreča. Manjšina mora trpeti in čakati, da se zdravi in zave večina. Drezanje, dramljenje in poučevanje večine je momentalna naloga vseh zavrednih delavcev. In to delamo.

Rev. dr. Ryan, katoliški sociolog v Washingtonu, je te dni rekel pred justičnim odsekom nižje kongresne zbornice, ko je označil svoje stališče o prohibiciji, da predsednik Zdrženih držav ni najvišji sodnik glede moralnih dolžnosti prebivalcev Amerike.

Stari Brisbane pa to komentira — takole: "Predsednik Hoover pa lahko reče sam pri sebi, da na podlagi naše ustave father Ryan tudi ni najvišji sodnik glede moralnih dolžnosti ameriških prebivalcev."

Komentar Prosvete: Hoover morda pritrudi Brisbane, nima pa hrbtenice, da bi to na glas povedal. Kadar bo Amerika imela predsednika in kongres s hrbtenico, na kateri ne bo nihče sedel, ne bodo kukluksarski niti rimski usiljivi diktirali bedastih moralnih zapovedi ameriškiemu ljudstvu. Koliko časa še?

Glasovi iz naselbin

Trda pot

Cleveland, Ohio.—Mnogo je delavcev, ki so v zadnji predsedniški kampanji mislili, da pomeni Hooverjeva ali pa Smithova zmaga, da bo v deželi vladala prosperiteta. Socialisti in simpatizirajoči, ki smo glasovali za Thomasa, smo šli na volišče in dolavkega pričrpanja, posvemo vedno, da od republikanske in demokratske stranke nimamo delavci nič dobrega pričakovati. Namen socialistične kampanje je bil seznaniti ljudstvo z našim programom in opozoriti delavstvo, da mora tudi v politiki nastopati samostojno, v svoji stranki, predno sme pričakovati na izdatno izboljšanje svojega položaja. Iskusiše nas uče, da druge poti ni kot je ta.

Znano je tudi, da bi socialistični kandidati, ako bi bil izvoljen predsednik — kar si je nemogoče predstavljal, dokler se v deželi ne pripelje radikalen političen preobrat — da bi on ne mogel dosti storiti v prid ljudstvu, ako bi ne imel na svoji strani večine članov obeh kongresnih zbornic. A za enkrat, in najbrž bo trajalo še precej let, pa sta na krmilu republikanske in demokratske stranke slušalniki kapitalizma, med katerimi ni nikake bistvene razlike.

Ker vemo, da je sedanji družinski sistem krivljen in da delavstvo prihaja vedno na slabše stališče v borbi za obstanek, velja edini zaključek, da moramo delavci pričeti z resnim delom, da popijemo v zbornice — mestne, okrajne, državne in v zvezo vladno — svoje zastopnike. Šele takrat, kadar bomo v vseh postopajnih zbornicah močno zastopani, smemo pričakovati izdatnejša izboljšanja v naš prid. Ako bi imeli večino, bi kmalu prišli izgnati kapitalizem. Prišli pa bo treba z malim, namreč osvoboditi postojanko za postojanko v zbornicah. Ako bi bili delavci v njih več ali manj zastopani, bi bili kapitalistični zastopniki prišlijeni deli marksistične koncepti, kar bi pomenilo izboljšanje delavčevega življenja. Možna delavska opozicija v katerikoli zbornici bi se delavstvu bogato izplačala.

Brezposelnost, siromakstvo in beda na eni strani in na drugi pa gromadenje velikanstva bogastva po mali skupini izvoljenecv rastejo roko v roki in z vsakim letom v večjem obsegu. Tisti pa, ki imajo delo, žive pod velikimi šikanami, vendar so pa med srečnimi, kar je še samo od sebi dovolj velika obsebnost današnjega sistema. Človek dela pod šikanami in ako bi se jim upiral, bi na njegovo mesto hitro stopil drugi sotrpin. Tu di telesi sušen in tlačen sta delala pod šikanami. Ti dve instituciji sta bili sicer odpravljene, ali nasledila njima je nova forma sušenja, ki je čisto ravno tako kruta in gotovo pa veliko bolj neodgovorna kot sta bili omenjeni instituciji.

Trpljenje, pomanjkanje, skrb tjaši milijone delavcev v tej najbogatejši deželi na svetu. A kdo se zmešanje? Tisti, ki delajo, v mnogih slučajih ne prejemajo plače, pač pa malo ali nič. Skrajni čas je, da se delavstvo otrese brezposelnosti in obupa in se pridruži tistim, ki skušajo zgraditi politično organizacijo delavstva, katera nam bo prinesla rešitev. Kdor se sedaj ne vidi veliki krivice, je v resnici slepec. Ako pa to vidi, a kljub temu neče pomagati, je podoben trotu, katerega lastnost je, da se redi ob delu pridnih čebelic.

Imamo tudi razne delavke "priateljce," ki niso vselej prijatelji. Te krinke se poslužujejo večkrat, da ne-tijo rasore med delavstvom, da se potem kavsa med seboj. To delajo ali namenoma, da lahko v kalnem ribarju, ali pa radi duševnega nerada. Kolikor se to tiče delavstva, so rezultati enaki, pa naj prihajajo splovi iz kateregakoli vrzoka. Naš boj veslja v prvi vrsti kapitalizmu, ki nas izkorišča. Vendar se bomo in se moramo bojevati tudi proti vsem, ki ne morejo bojevati tudi proti vsem, ki ne morejo prepričati med delavstvom z namenom, da ne pride do solidarnosti. Kdor je delavski prijatelj, pa naj bo časopis ali pa oseba, naj bo doleden, ako ni to, služi s svojim hlinjenjem le kapitalizmu.

Prihodno jesen bodo volitve v raznih državah. Izvoliti bo treba razne funkcionarje v postopajne zbornice. Ako hočemo delavci nastopiti v teh volitvah s svojimi kandidati, moramo imeti organizacijo in biti njeni člani. Kjer se nimamo socialistične kluba, ustanovite ga brez odlašanja; kjer že obstaja, pridružite se mu in postanite aktivni člani. Delavska organizacija ima velike naloge, katere bo izvršila le organizirano delavstvo. Vsak naj skuša pomagati po svojih najboljših močeh in napredek je zagotovljen.

Louis Zorko.

Spomenica Koloradčanom

Pueblo, Colo.—Pred petindvajsetimi leti se je v Pueblo porodila napredna misel, da potrebujemo društva na svobodnolovni podlagi. To zavajno in pregledno je bilo za tiste čase, posebno med našimi vernimi naseljenici, da se porodi kaj takega. Zorala se je majhna skupina zavrednih rojakov k posvetovanju in prišli so do zaključka, da se ustanovi društvo in prikolpi k SNPJ. Postojanka je dobila št. 21 pod imenom "Orel". Res pregrešno za tiste čase — pitje meste svetnika.

In tedaj se je začela trnjeva pot za naše pionirje, odhiti udarec, ki so padali od vseh strani, posebno klerikalna mašina se je odlikovala v prvi vrsti. Ali naši pionirji se niso dali odstraniti, zavredali se ne, da so zapodeli nekaj, kar so našli naseljenici potrebovali tu v Pueblo, namreč organizacije, ki ni samo podpora,

pač pa ima tudi druge koristne namene, to je podpirati duševno kakor tudi na kulturnem in gospodarskem polju. Ta postojanka je tudi vestno splojevala dano ji nalogo do danes, spamo da tudi za naprej ne bode izgubila pota, katerega so začrtali naši ustanovitelji; za boljšo bodočnost in več svobode za nas Slovence kakor tudi za vse ostale delavce širom sveta.

Danem po petindvajsetih letih se izkušajo Orel št. 21 pripravljati na svojo jubilejno proslavo, katerega se bode vršila 4. maja 1930. Izvoljen je odbor, ki bo skrbel, da se ta pomembni dan proslavi po najboljši moči. Odbor je prišel do zaključka, da se povabi vsa sosedna društva, kakor tudi vse ostale Slovence po Colorado, da skupno pokazemo našim pionirjem, ki so bili prvi na zapadu in ki so zasajali seme, katero danes rodi toliko obilnega sadu širom Unije.

Program, upamo, bo obširen, tako da bo zadovoljil vsakega; natančneje podatke poročamo pozneje. Odbor je sklenil, da apelira na vsa publika, kakor tudi sosedna društva, da na ta dan ne prirejejo veselja, da ne bomo eden drugemu delali konkurenco. Upamo, da bodo društva upoštevala ta apel. Nadalje apeliramo na članstvo "Orel", da gre na roko odobro v vsakem oziru. Le z združenimi močmi se bo dalo kaj napraviti. Za pripravljajni odbor.

Frank Holczar.

Predavanje grofa Karolyija

St. Louis, Mo.—V nedeljo zvečer dne 16. marca je pred tukajšnjim javnim forumom predaval grof Karolyi, prvi predsednik ogrske republike. Govoril je o fašizmu, ki ogrožaja mir v Evropi, predvsem pa o fašističnih grozodejstvih na Ogrskem in v Italiji. Fašizem je tudi močno razvil v Avstriji in na Poljskem. Karolyi je še posebno ožigal Mússolinijev pakt z Vatikonom.

Njegov govor je bil izredno zanimiv in bi ga bil moral ishati vsak delavec. Vendar pa je bil shod slab oblikovan. Na njen nistem opazni obsebnega Jugoslovana in naše kolonije. Kaj je temu vzrok, ne vem; vendar je bil shod primerno oglašen v tukajšnjem časopisu. Na tisoče je delavcev, ki so brez dela od tri do šest mesecev ali pa še dalj časa. Nijamo pa časa, da bi prišli poslušati dobrega delavčevega govornika. Uverjen sem, da ni več daleč čas, ko bodo prevažali, kdaj in kje bo govoril kak delavski govornik, da ga lahko poslušajo, namreč takrat, kadar ne bo kosti za župo in ne denarja za galono gasolinea.

Pred nekaj tedni je šlo okrog 300 delavcev do mestnega župana s prošnjo, ako ima kaj dela. On jim je odgovoril, da jim ga ne more dati, ker ga ni in tudi ni aproprirana nobena vošta za javna dela. Uverjen sem tudi, da bo prihodnjo zimo še slabše kot je sedaj. Jacob Stancić.

Bela vrana

Cleveland, Ohio.—V nedeljo zvečer dne 16. febr. je v Superior building predaval James P. Kirby, urednik "The Cleveland Pressa." Predaval je o ameriškem dnevnem časopisu. Izvajal je sledeče:

Ameriški dnevniki so trgovska podjetja, ki obstajajo in ishajajo radi profita. Kritiki, ki pravijo, da bi mogli časopisi izobraževati ljudstvo v socialnem duhu, ne pomislijo na to, da so veliki dnevniki pod privatno firmo—privatni biznis. So le ljudska lastnina. One so poklicane, da ljudstvo izobražujejo socialno in ekonomsko ter da pravilno tolmačijo marksizem. Današnje šole jemljejo v poevet samo dve stranki in te so edine, o katerih dolbi znanje učencev v šoli. Zakaj ljudstvo ne protestira proti pristranosti teh ljudskih ustanov? Gotov sem, če bi po šolah pravilno tolmačili marksizem-socializem enako kot tolmačijo republikansko in demokratsko stranko, bi iz teh učencev, ko dorastejo, postalo devetdeset procentov socialistov.

Kako pa sodnijo? Ljudstvo izvoli sodnike, torej so ljudski slušalniki. Imamo pa ogromno večino sodnikov, ki ne odločajo za dobrobit večine ljudstva. Odločajo v prid male skupine, v prid privatnim korporacijam. Na primer, v delavskih sporih izdajajo inštrukcije. Dalje, kakšne obsede izrekujejo napram bogatim in revnim kriminalcem? Kje je večina ljudstva? Zakaj ne protestira? Zakaj pošlje take pristranske ljudi v tako važne urade? Prišlino tako je v zvezo administracijo, državno in mestno. Mnogo uradnikov se je že mnogokrat javno pokazalo, da so proti ljudskim interesom, pokazali so, da so zvesti slušalniki privatnih korporacij. Ko pa pridejo volitve, jih ljudstvo s ogromno večino pošlje nazaj. Vzemimo za primer jeseanske volitve v New Yorku. Gotovi vplivni časopisi so agitirali za Norman Thomasa kot edino zmagoznega in poštenega kandidata za župana. Ljudstvo je s ogromno večino ponovno izvolilo tamenitkega kandidata.

Dalje je govornik poročal: Zakaj ne pišete marksističasnopislov o socialistični stranki, marksizmu in o drugih delavskih problemih? Glavni vzrok je, ker vlada premalo zanimanja med večino ljudstva. Kadar se bo ljudstvo zanimalo za iste probleme, bodo tudi časopisi primorani o istih pišati, da zadovoljijo čitatelje. Urednikom je vsemu kaj všeč, ker oni delajo ravno tako za plačo kot drugi delavci. Sam sem proti, ker se toliko piše o sporu in o neumnih kreaturah v listih. Pogledite ljudi, ki

se vozijo po pouličnih kolesnicah. Ali kateri zasorne list na uredniški žlahtnik? Kaj še, samo sport in "funny" in podobno štivo. Če vzamemo iz časopisa to, izgubi vse vrednost pri ljudstvu, ne bo cirkulacije ne oglasov in časopis mora prenehati. Ker so pa časopisi privatno podjetje, zato pišejo tako kot večina ljudstva zahteva in da prinašajo dobiček.

Zgornji sem podal kratek obris Kirbyjevega govora. Komentar naj si čitatelj sam napravi, kaj ame delavstvo od marksistično-kapitalističnih časopisov privatna podjetja, zato pišejo naši slovensko-mestanski listi. Priporočam pa delavstvu, da malo manj piše in kvarita ter pogosteje poseča predavanja.—Louis Zorko.

Novice iz Stephane

Canonsburg, Pa.—V soboto zvečer dne 15. februarja je imel canonsburški pevski zbor "Ilirija" v dvorani društva "Postojanska jama" št. 138. SNPJ svoj prvi koncert v tej sezoni. Koncert je bil vzporeden z zelo lepim sporedom, ki je občinstvu jako ugaljal. To so pokazale mnoge salve aplavza, s katerimi je ljudstvo pokazalo, da so pevci dobro izvršili svojo nalogo.

Ta koncert Ilirije je bil res velik moralni uspeh, ni pa bil toliko v smotnem oziru, kajti poset je bil prav majhen. Ko sem čital oglas v Prosveti, sem si mislil, da bo dvorana nabito polna. A smotil sem se. V resnici je bilo tisti večer precej mirno vreme, a vsaeno bi lahko napolnili dvorano sami domačini.

Rojaki, zapomnimo si, da ima sedaj pevski zbor "Ilirija" precej dobrih pevskih moči, ki se trudijo in trdijo marsikatero prosto uro časa za povzdevlo slovenske pesmi. Pri zavedanju si služijo petju ter ga dvignili med nami na najvišjo stopnjo; zato po mojem skromnem mnenju zaslužijo, da jim damo in hudimo vso mogočo oporo.

"Ilirijo" podučuje Rudolf Pieteršek, ki je zelo dober zborovodja, kar se je pokazalo na zadnjem koncertu. Seveda so bile tudi male hibe, ali kateri koncert jih pima? Pred seboj smo imeli vsa prerogojna "Ilirijo", da sam nisl verjel svojim uspehom. Pri koncertu je sodeloval tudi fini orkester pod vodstvom g. Henry Smrekarja.

Drugi večer, dne 16. februarja, smo imeli zopet priliko videti naše Pionirje. Tukajšnje angleško poslušajoče društvo št. 589 je nam vzpripolilo svojo prvo igrro, tridejansko "Izobčen iz šole" (Kicked out of College). Priznati moram, da se mladina veliko bolj zainteresira za svoje prireditve kot pa mi starejši, kajti dvorana je bila nabita polna ne samo mladine, marveč tudi starejših članov je bilo veliko. Igra je bila dobro vzpripoljena in je prav ugajala občinstvu. Ena nepravilnost je pri nas, katero bomo morali temeljito odpraviti, to je, da se, ko občinstvo pri predstavi zadrla bolj živo, ker v zadnjih sedežih radi velikega šundra ne morejo slišati igralcev.

Tukajšnji dramski klub "Sofa" so prav pridno vadi v drami "Sin," katero namerava vzpripoliti konec marca, kar bo pravdočasno oglašeno v listih. Naj sporočim javnosti, da smo tukajšnji Slovenci pričeli pobjavljati v večerino šolo tri večere na teden. V šolo se je vpisalo nekaj nad 60 oseb obojega spola.—John Kolichek.

Polvalna mnenja.

Collinwood, O.—Ker je Mary Ivanush grozovila prológ iz delavske igre "Hrbtenica" na veselici in predstavi soc. kluba št. 49 dne 20. februarja v Slovenskem delavskem domu, se je izrazil Tone Podgoričan, da bi ji bolj pristajalo, da bi pela narodne pesmi. Ko sem prečital omenjeno kritiko ali izraz Tona, sem vprašal nekatere, ki so bili navzoči pri predstavi (sam sem bil na odru). Joseph Durn se je izrazil, da je bilo "neka finega." Branisel je rekel, da se mu je jela dopadalo. Lokar, kar je paka Mary Ivanush, je bilo pa res dobro za tako prireditel kot je bila naša. In splošno se je dopadla večini.

Komentar k temu je nepotreben. Od mene kot "arandera" omenjeno prireditve gre Mary Ivanush najlepša hvala. To mi prvič, da se je ona odvala moja prošnja in upam in šelim, da ne bi bilo zadnje. Ako kdo zasluši priznanje za poštovanost na narodnem kulturnem polju, ga zaslužita Mary Grill-Ivanush in Vatro Grill.

Dne 9. februarja smo obiskali soc. prireditel kluba št. 27 v Narodnem domu na St. Clair cesti. Dne 15. februarja "The Hanna Theatre," kjer je operaja Guild vzpripolila Victor Herbertovo "Vedovalekko." V zboru te opere redimo tudi našo slovensko dekle Jeannette Sterle, ki je tudi naša. Dne 2. februarja za soc. klub št. 49 v S. D. D. Nadalje Elsie Mikar in Frances Justin. Tudi to je bilo nekaj izredno finega. Krasi kostumi v raznih barvah, cigani, ogrski huzarji, ples vrh narodov. Victor Herbert je bil itreč la ne vem kako je tako dobro pogodil madžarsko opereto. Vrai se v okolici Budapešte. Hvala Jeannette Sterle za vztrpnost. Škoda, da o tem naši lokalni listi niso poročajo.

Dne 16. februarja smo imeli skupni sestanek s klubom št. 27. Razpravljalo se je tudi o neki "poslanici" Collinwoodu. Njen naslov je bil "Sloga in mir." Ampak vsebovala je zdradbo in prepri. Dne 19. febr. je bila obsejna na pogin. Avtorji niso imeli poguma za zagovarjati in sam papi se tudi ne more. Vseeno se mi pa vidi, da bo prinesla mir. Ker tisti, ki hočejo vladati Collinwoodu po nalogu Bismarcka željnega in starokrške Orlune, so prišli le do spoznanja, da živimo v Ameriki.—Frank Barbič.

Malo odgovora.

Milwaukee, Wis.—Čital sem dopis iz Milwaukee v 47. številki Prosvete, pod katerim je podpis "Socialist." Pravo, kar mi je prišlo na misel, je bilo, kako to, da je uredništvo, ki je bilo do sedaj vedno naklonjeno agitaciji Slovenskega doma, dopustilo, da je bil v tisk določen tako razdirajoče vsebina. Potem sem pa tudi prečital kolono Tedenski odmevi od A. Gardna v isti številki in si mislil: Ali bo doleteli "Socialisti" prečitali tudi to, in ali ne bo vsaj malo zarudeli ob čitanju? Ker nimam drugega dela kot prodajati delnice in švati prazno stavišče, si sam dodam še ta opravček, da napišem tole:

Kjer nekdo trdi, da je posvetil več dolgih desetletij svojega delovanja za gospodarsko in kulturno dvigvanje naselbine, tam, če ni kaj narobe, morajo biti prav lepi rezultati. Prosim, poklešite, mesto da se zaganjate in blatite ljudi, katerih nameni so odkritostni in so izstivali za naša zemišni napredek več kot si vi mislite morete. Zakaj tako tako nagli z zaključki glede doma? Mar zato, ker se vam naš narod smili? Ali zato, ker vaše zavistno srce ne bi moglo prenesti, ako bi se tukajšnji Slovenci res kulturno in gospodarsko dignili brez osebe, ki se skriva za plaščem socializma? Poklešajte vendar se malo, ker ste že tako jeni na vse "likarje in žepne filkarje," ki delajo za dom; čimbolj ga bodo zavestili in polomili, tembolj bodo potempepeni, zato temvečje bo vaše veselje. Polemike hočete, saj jo boste dobili, tako kakršno zaslužite, ker ste se že v prvem dopisu izkazali, da vam ni za to, da bi potom polemike stvar izločili, ampak da bi ljudstvo odpravili od organizacije.

Urednik, če že pustite take dopise v javnost, prosim Vas, naj ste toliko možak, da boste zahtevali od te vrste jokavih zjevov, da se podpisajo pod svoje dopise. To je največje važnosti za celo našo naselbino, in tudi Vi sami boste na dobičku, ker si boste prihranili mnogo dragocenegega prostora in zamere. Ker potem bo še ime samo povedalo, da se ne izplača polemizirati. Saj veste, da kakor povedo, je tudi tukaj nekaj takih junakov, ki si ob raznih priložnostih najdejo in israbljajo "tafelne," ki jih niso vredni. Toliko za enkrat od moje strani, kaj bo rekla na ta izziv in napad organizacija in posamezni preudarni delničarji, pa bo pokazala bodočnost.

Joseph Matoh, naročnik.

LJUDSKI GLAS

8. Chicago, Ill.—V Prosveti od februarja 14. sem čital v koloniji "Ljudski glas" dopis "Sve mirno," podpisan po članici društva 356, sestri Ana Vidmar, Benld, Ill. Kot bivšemu članu te naselbine in kot članu SNPJ naj mi bo dovoljeno spregovoriti par besed, ne kot odgovor na omenjeni dopis, temveč kot spet na sestro Vidmar, a to je sledeče:

Prvo: Seda, kad je največi "razdirač" prošel iz te naselbine, in sada kada se je porodil mir na sejah v društvu, naj sestra Vidmar učini ono, kaj je ta RAZDIRAČ prepustil dok je bil tamkaj, a to je naj se na agitacijo za list Prosveto; a time če sestra Vidmar učiniti jedno veliko delo za SNPJ. Dok je RAZDIRAČ v naselbini bil, tega nije bilo moguče storiti. Sestra Vidmar zna, da v tej naselbini je bilo 1927 leta samo 8 naročnikov na dnevnik Prosveta, a sada neverjem, da jih je i toliko. Ker temu razdiraču nije šlo v tek da agitira za Prosveto, to naj učini sestra Vidmar sada kada tega razdirača nije več tamkaj. Članova je dosti, pak naprej sestra Vidmar.

Drugo: Sestra Vidmar spominja, da nima več kaj pristopiti v jednotu. Ne verjam, ker med nami Hrvatji in Slovenci ima dosti otrok, sa katerima moremo pojačat mladinski odedek, a ako smo storili to, storili smo jedno dobro za SNPJ. Razdirač je storil v tej naselbini kolikor je mogel v tem oziru.

Treće: Sestra Vidmar ve dobro, da postaje dva društva tamo v naselbini, katera so pod okriljem SNPJ. Obe društvi imadu jednako pravo i dolžnosti do SNPJ, in kad več nije nikoga za pristupiti in kad se je naselili mir in sloga pri društvu 356, ima sestra Vidmar priliku, da se malo pogodi in da se ta društva združe. Samo na ta način sestra Vidmar more pokazati javnosti, da je sve mirno i složno, a dok tega ne stori, smatram njen dopis v Prosveti neistinit i bez kakšne vrijednosti.

Cetrto: Sestra Vidmar, če piše reanici in če šeli nekega medju stranjskim narodom očrtniti, naj na polnim imenom imenuje tega RAZDIRAČA, sa kojega šeli, da ne bi imel več nikdar prilike delati take raspršije med člani kot je delal v Benldu. Če tega ne stori, javnost-ne ve, na katerega se odnosi ono, što je sestra Vidmar napisala. Razdirača pak bi veselo kada bi mogao učiniti za SNPJ v novoj naselbini toliko koliko je učinio v Benld, Ill. Time bi se ponosio.

Joseph Vaeich, član društva št. 8.

LISTNICA UREDNIŠTVA

Fr. X. V., Milwaukee: Prosim, da je vsakomur svobodno stvarno besedo. Tudi vi jo lahko imate, če hočete povedati svoje mnenje.

Matija, Los Angeles: Hvala za izreke rojaka L. L. O priliki pogledamo, če je za porabo.

V. K., Oroville, Ga.—Hvala za izreke o zlatoliskalcih. Prečitamo o prvi priliki in porabi, mo, če je kaj vredno.

A. Garden:

Tedenski odmevi

REORGANIZACIJA RUDARJEV

Revolta illinoiskih rudarjev proti pogubni strahovladi mednarodnega predsednika John L. Lewisa se je obrnila v smer, ki mora vsakega iskrenega prijatelja rudarjev navdajati z novim upanjem. Tekom boja se je bilo bati, da se bodo voditelji illinoiskih rudarjev zadovoljili le s tem, da Lewisu prepričajo polasti-ve illinoiskega distrikta. Se pred nekaj tedni je bilo malo upanja, da se bo upor proti Lewisu postavil na široko podlago, ki je, definitivno reorganizacija rudarske unije in ponovnega organiziranja rudarjev pod novim vodstvom.

Novica o konvenciji, ki se bo vršila Springfieldu s pričetkom prihodnjega tedna, je torej nadvse navduševalja. Njeno sklicanje znači, da so tisti, ki so odgovorni za sklicanje te konvencije, veliko razmišljali in da pogum še ni čisto izgubil iz ameriškega delavskega gibanja. Za ves sedanji tok v rudarski organizaciji je veliko ako ne največ odgovoren Oscar Ameringer, urednik "Illinois Minerja", ki se je v teku boja razvil v najbolj vigozen delavski tednik (sedaj dvotednik). S pomočjo nekaterih voditeljev Konference za progresivno delavsko akcijo, s katerimi je v tesni stiki, je prišli bolj konservativne voditelje illinoiskih rudarjev, da so se odločili za reorganiziranje rudarjev in unije.

Springfieldska konvencija bo nov mejnik v zgodovini rudarjev in bo velikega pomena za vse ameriško delavstvo. Naj izrazim trdno prepričanje, da se bo na tem zborovanju porodila nova organizacija rudarjev, ne mogoče nova po imenu, temveč po idejah, volji in duhu. Rudarjem bo prinesla novega upanja, katerega jih je propal z organizacijo vred brezvestni fašist Lewis.

Rezultat te konvencije ne more biti nič drugega kakor prenovljena organizacija, pod izbi okriljem se bodo rudarji zopet strnili v močno armado, ki bo s svojo karakteristično bojevitostjo dvignila nekaj milijonov ljudi, ki žive od premogovne industrije, iz sedanje bede in obenem vllia novega življenja v konservativno Ameriško delavsko federacijo.

Da bo prišlo do tega kot rezultat springfieldske konvencije, sem trdno prepričan. Lahko sem seveda tudi v zmoti. Vendar pa ni prevelike bojazni, in tudi optimizem je prvi pogoj za napredek. Ako bi aklicatelji ne imeli v mislih temeljite reorganizacije unije, ki pomeni novega boja ne samo z Lewismom, marveč tudi z drugimi silami, bi zborovanje enostavno ne bili sklicali. Tudi je upati, da se zavedajo težko, ki čakajo rudarje pri ponovnem grajenju organizacije.

Upati je, da bo na krmilo prenovljene organizacije prišlo vodstvo, v katerega bodo imeli vsi rudarji, organizirani in neorganizirani, zaupanje. To je kardinalna potreba. Važno vprašanje pri rekonstrukcijskem delu je vprašanje dosege koooperacije izven rudarskih krogov. Novo gibanje mora dobiti simpatije pri širokih ameriških masah in tudi izven teh, ker vsestranska pomoč, materialna in moralna, bo njegova velika potreba.

Kar se tiče unij je nemogoče misliti, da bi simpatizirale z

Vesti iz Jugoslavije

SLOVESNA OTVORITEV RADGONSKEGA MO- STU ČEZ MURO

(Izvirno)

Ljubljana, 9. februarja.

Danes so ob navzočnosti visokih jugoslovanskih in avstrijskih vladnih funkcionarjev otvorili novi most preko Mure, ki veže obe državi, Avstrijo in Jugoslavijo. Od Jugoslavije so bili navzoči ban Serbec, podban Pirmajer ter zastopniki lokalnih oblasti. Avstrijo pa so zastopali vrhovni gospodarji države, sam kancler dr. Schober, trgovski minister ter bivši predsednik avstrijske republike dr. Heinisch, stajerski deželni glavar, dr. Rintelen ter podkancler ing. Schumy.

Otvoritev je bila izvršena na posebno slovesen način. Zastopniki obeh držav so se sestali na sredini mostu, tako so zastopniki Avstrije slovesno otvorili njihov del, zastopniki Jugoslavije pa drugi — jugoslovanski del mostu.

Novi most veže jugoslovansko območje trga Radgonska, v mestno občino Radkarsburg v Avstriji. Pred leti se je že pokazala potreba zgraditve novega mostu čez Muro. Tedanja mestna občina Radgonska si je pridobila staro Benkovo usnjarno na levi strani Mure in to poslopje so hoteli porušiti, da bi se dobil primeren prostor za razvoj novega mostu. Zasnova in načrt pa je tedaj preprečil izbruh svetovne vojne.

Po vojni so bili prebivalci tega kraja v desnega brega Mure razdeljeni na dve državi, Avstrijo in Jugoslavijo, in mejo je ustvarila Mura in ravno sredina murskega mostu. To pa je silno oviralo in deloma tudi onemogočalo reden potniški in blagovni promet na meji. Ko pa so se razmere med obema državama zopet uredile in so gospodarski interesi prebivalstva na jugoslovanski in avstrijski strani stopili v ospredje, je prišel na svet, ki je bil že zavzrjen, zopet del veljave. Leseni most čez Muro je bil že itak v slabem stanju, tako da so ga ogrožale celo manjše poplave. Prevozna sredstva pa je znašala komaj 100 kilogramov. Tako se je čutila velika potreba, ali leseni most popraviti, ali pa napraviti novega železobetonskega.

Daljšje prizadevanje prebivalstva in interesov iz obeh bregov pa so imeli vendarle uspeh. Prišlo je do pogajanj 21. junija 1927, na katerih se je sklepilo, da zgrade most na stroške obeh držav. Stajerski deželni gradbeni urad je prevzel vse priprave za izvedbo načrtov in vodstvo pripravljalnih del zgradbe. Še decembra leta 1927 so bili izdelani načrti predloženi v potrditev. Z delom pa se je moralo počakati, ker sta obe državi morali dobiti tozadeven kredit. Ta kredit je bil proračunan na 350.000 avstrijskih šillingov, ali dva milijona 800.000 dinarjev.

Februarja 1929 so bila razpisana potom javne licitacije tozadevna gradbena dela. Vse je bilo že v teku in sreča vsemu temu je bila še ta, da se je 11. marca 1929 porušil valed poplavljen leseni most, ki je bil proračunan med mostovi na Slovenskem. Z ozirom na porušitev starega mostu pa je zgradba novega mostu nastala nujna potreba. Prva dela so se hvala bogu pričela že 15. aprila l. l. Končana pa so bila ta dela januarja 1930.

Novi most je železobetonski in spada med velike mostove. Dolg je 85,8 metrov in je razdeljen na dve stranski odprtini po 26,5 m ter na srednjo odprtino izmeri 29,6 m. Srednja odprtina ima dva široka (5,5 m) stebra. Ob straneh je lepo izdelana železna ograja. Prečna teža znaša 400 kilogramov na kvadratni meter. Celotni stroški v iznosu 2 milijona 800.000 dinarjev bodo polovično razdeljeni na obe državi.

Načrt novega mostu je napravil avstrijski deželni gradbeni nadsvetnik dr. Josip Kretni ter inž. Josip Trummer. Gradbo pa je vršilo stavbeno podjetje od ing. A. Spritzer iz Dunaja.

Novi most je bil res potreben in so prebivalci na obeh straneh Mure v mestu Radkarsburg in Gornji Radgoni prav posebno zadovoljni.

Grško-jugoslovanska komisija za ureditev meje z Grčijo

Tam med južnjaki vedno ni kaj v redu posebno, kar se meja tiče. Menda se ni bilo dovolj mirovnih pogodb ali kaj, da se ne morejo in ne morejo ujediniti. Tako je posebno veliko dela z Bolgarijo, Albanijo, no in tudi Grčijo ve vedno kaj novega povedati. Sedaj poročajo, da je jugoslovansko - grška komisija pod predsedstvom generala Stanovića uspešno dokončala svoje delo, ki se tiče meje med Jugoslavijo in Grčijo. Sporočajo, da je bil dosežen sporazum. Meja je določena po liniji, ki je bila že leta 1922 določena kot provizorična v pogodbi, ki sta jo podpisala še pokojni Pašić Nikola in grški ministri predsednik Venizelos. Protokoli o doseženem sporazumu so že podpisani.

Nato se je seveda vrnil običajni slavnostni banket na počast grški delegaciji. Jugoslovanski delegat je pa so potem odpotovali v Beograd poročat o doseženih sporazumih. Ratifikacija sporazuma med Grčijo in Jugoslavijo bo izvršena v kratkem času.

ZANIMIVE VESTI IZ DELAV- SKEGA POKRETA

Proti okrafitvi socialne zakonodaje. Velika manifestacija delavcev in nameštencev v Zagrebu

Ljubljana, 13. febr. 1930.

Delavstvo v Jugoslaviji se giblje, kljub vsemu stopa ono naprej. Saj ve, da če nikoli, je sedaj v prav veliki nevarnosti, saj gre za ukinitve socialne zakonodaje, delavske pravne zaštite in delavskega socialnega zavarovanja.

V nedeljo, dne 9. februarja je delavstvo v Zagrebu zavzelo odločno stališče proti grodim nameram gospodarskih krogov glede predznega poslabšanja socialne zakonodaje in delavskega varstva. Zagrebški delavci in nameštenci so imeli dvojne velikih zborovanj, na katerih so odločno branili svoje pravice.

V kinu "Metropol", kjer je bilo največje zborovanje delavstva in nameštencev je govoril centralni tajnik delavskih zborov v Beogradu, dr. Zivko Topalović, na drugem zborovanju v prostorih "Kola" pa je govoril delavski tajnik a. Berberović iz Beograda.

Njihova referata sta izvenela odločno proti stališču poslodajalcev in povedala, da delavstvo hoče miru, toda da ima pravico do sedanjih socialnih ustanov in do osvajanja še novih, ker so te pomanjkljive in ne odgovarjajo potrebam delovnega ljudstva. Delavske socialne razmere so najboljše protesti proti poslabšanju delavske socialne zakonodaje. Lansko leto je bilo v državi, ki ni industrijska, nad 150.000 delavcev brez posla.

Na zborovanjih so bile sprejete resolucije, v katerih zagrebški proletarijat apelira, da se delavska zakonodaja ohrani in izpopolni z zavarovanjem za starost in onemoglost ter v celoti izvajaj, kar doleži na bilo.

Velika zborovanja v Zagrebu so dokaz, da je delavstvo budno na straži za svoje socialne pravice.

Nekaj iz dežele jugoslovanskih komunistov

"Pravda" je uradni organ ruske komunistične stranke. Kot taka je zelo čistan in uvaževan list ne samo pri boljševikih, nego tudi v mednarodnem novinarstvu. Številka "Pravde" od 6. januarja 1930 pa prinaša stvari, ki listu niso v čast in ne v hvalo. Vanjo so neki jugoslovanski komunisti napisali trditve, o katerih ve vsakdo samo to, da so povsem izmišljene. Pise namreč o Jugoslaviji in pravi med drugim tole:

"Velika je uspešnost komunistične stranke v Jugoslaviji. Ona vodi (1) nezadovoljne in revolucionarne delavske množice v stavo (2), po vseh pa se vodi jo oborožene borbe med žandar-

ji in kmeti (!). Novoustanovljena Privilegirana agrarna banka prodaja imovino obubožanih kmetov. Kmetje pa se branijo in upirajo s puškami... (!)

Socialisti pa sodelujejo v vseh državnih komisijah (!), ki poslabšujejo delavsko socialno zakonodajo. Boj vodi samo komunistična stranka, ki se je na zadnjem letnem zborovanju otresla vseh oportunističnih elementov in je postala okrepljena idejno in moralno."

In tako dalje... Kot se vidi, znajo boljševiki sijajno lagati. Moj bog, kje je mogoče kmeti danes v Jugoslaviji stavke, kje je mogoče, da si jemljejo kmetje pravico s puškami? In kje je mogoče, da bi se izhod vsega tega boljševiškega pokreta videla vsaj ena glava komunističnega šefa, ki je propovednik silovite in zmagoslavne komunistične revolucije v Jugoslaviji.

Na sledu za ponarejevalcem 20% kronskih bonov. — Pred dnevi smo poročali o veliki ponarejevalski aferi 20% kronskih bonov, katere so najprej ugotovili v Zagrebu. Tamkaj so aretirali nekakega mestnega uradnika, ki je dejal, da je ponarejene bone kupil od nekakega človeka iz Metlike. Ker pa policija dotičnika ni našla v Metliki in se je prepričala, celo, da je bil "dotičnik" izmišljen, je uradnik še nadalje obdržal v zaporu. Te dni pa je prišla policija na novo sled za ponarejevalcem. Sibijska policija je namreč aretirala Jakoba Filipija, trgovca iz Brezine, ker sumi, da je zapleten v to afero. Filipi je priznal, da je prodal zagrebški menjalnici za 88.000 dinarjev kronskih bonov. Ker jih je Filipi prodal na 50% nižje, kakor je tarifa, je bil upravičeno osumljen in je v svojo nadaljnje preiskave še obdržan v zaporu.

DROBNE VESTI

Nerodnega Francelja so pošteno zasili. Tako je tudi prav. Pred malim kazenskim senatom je dobil rudi tega svojega delikta, — eno leto težje ječe in bo imel sedaj dovolj časa premisljevati o svojem nespametnem dejanju.

Koliko imamo avtomobilov. — Po najnovejši statistiki imamo v Ljubljani 450 osebnih avtomobilov in 117 tovornih voz. Med osebnimi avtomobili so vključeni tudi avtobusi, ki akto za promet z okolice. Motornih koles imamo skupaj 375.

Razne nesreče in nezgode. — V ljubljansko bolnico so pripeljali več ponesrečenecv, po večini z čezle. Pri avtobusni nesreči pri Šmarju se je težje poškodoval tudi preprodajalec starin Josip Ščinkovlec z Velikega vrha pri Šmarju. Zdravil se je par dni doma, na odredbo zdravnika pa je moral v bolnico. Zlomljenih ima več reber. — 55letni posestnikov Janez Plankar iz Naklega pri Kranju je vozil hode proti Kranju. Na klanecu pa se je voz nenadoma prevrnil in pokopal Plankarja pod seboj. Udru mu je prsni koš, dobi pa je tudi druge poškodbe. — 70letnemu posestniku Mihi Lašinu iz Zigmarije pri Podražici je na cesti spodrslilo. Padel je in si zlomil desno roko. — Posestnik Janez Zargaj iz Cerke pri Kranju je padel z voza in si zlomil desno nogo. — Na Vrtači si je pri telovadbi zlomil levo roko 10-letni dijak Karel Vodnik, stanujoč na Vodnikovem cestu v Šiški.

Smrti komu. — V Ljubljani je umrla v visoki starosti 91 let Marija Malovrhova, vdova po železniškem upokojencu. — V Mariboru je umrl znani gostilničar in hišni posestnik Karel Budefeldt v Orožnovi ulici 6. — V bolnici je umrla Marija Wandova iz Slovenske Bistrice v starosti 71 let ter Lina Borbaveva v starosti 21 let. — 13. febr. je nenadoma preminul Anton Vioda, trgovec, posestnik in gostilničar v Kamniku. — V Celju je umrl 48-letni delavec v tovarni Westen Jožef Devčnik, zadet od srčne kapi. — V Zrečah je umrl v starosti 78 let tamkajšnji župnik, duhovni svetnik Matija Karba. — V starosti 54 let je umrl pri Sv. Lenartu v Slov. gorici posestnik Ivan Šešerko. — V Ljubljani je preminul po kratki bolezni Josip Ziberna, komisar finančne kontrole in rezervni poročnik. — V Gaberskem pri Trbovljah je po dolgi bolezni umrla posestnica in gostilničarka Elizabeta Malgajeva v starosti 59 let.

Dr. L. Brenčič:

Nasveti za ohranitev našega zobovja

Človeško zobovje mora vršiti predvsem žvekalno funkcijo, ne glede na to, da služi tudi kosmičnim (lepotnim) in fonetičnim (glasovnim) namenom. Za pravilno vršenje žvekanja se stavi na zobovje ogromne zahteve in so sile, ki pridejo pri tem v poštev velikanske in sicer temveč, čimbolj zahtoj so zobje. Največje delo nosijo na ta način kočni in sicer sile od 20—50 in še več kg. Ako je vrsta zobovja sklenjena, se ta obremenitev enakomerno porazdeli na posamezne zobe. Kakor hitro pa nastane vrzel, je s tem pretrgana harmonija sklenjene zobne vrste, ki je blagodejno kljubovala na njo stavljenim zahtevam. Tedaj mora gotovo številno zob prevzeti delo manjkajočih, ki je tem večje čim bolj vrzel, nastala v sled predčasne izgube zob. Tako preobremenitev ima navadno kvarne posledice. Preobležni zobje se jamejo majati in predčasno izpadati, sklenjeni vrsti zobovja pa krepko žvekanje nikakor ne škodi, marveč jih samo ščiti pred pomohkuženjem, ki je žilnih nastalo v dandanašnji dobi splošne degeneracije, ko se vedno bolj odvrčamo od zdrave hrane in hlepimo po finem pečivu in takih jedilih, ki bi se naj kar raztopila v ustih, da bi imeli naši zobje čim manj dela. Mesto na vitaminih bogatega zmesnega kruha, kakor je še hvala bogu doma na kmetih (na debelo zmekata moka, v kateri so tudi redilni otrobi), se preplavlja trg z izdelki iz takozvane fine moke, ki je pa v resnici revnejša na hranilnih snoveh. Črni kruh mora postati zopet naša dnevna jed, če nečemo sistematično prispevati še k nadaljnemu degeneriranju našega zobovja! Navajajmo h krepkemu žvekanju že deca z mlečnim zobovjem, da jim vcepimo že od mladih nog potrebo izdatnega premlevanja zdrave hrane. Proč z raznimi sladkarijami, mesto tega pa masla na zmesen kruh in zavijanje neoplenjenega, vendar skrbno umitega sadja! Potem ne bo treba uvažati raznih žvekalnih aparatov, s katerimi si degenerirano človeštvo pomaga iz zadrege.

Izdatno žvekanje pa lahko opravljamo samo sklenjena vrsta zobovja, bodisi mlečnega, bodisi stalnega. Zatorej ne žrtvujmo po nepotrebnem niti enega zoba, kar velja seveda tudi za mlečni! Posledice so večje kakor jih človek v prvem trenutku lahko pregleda. — V ta namen je treba paziti na vsako najmanjšo luknjico v našem zobovju, kajti z njo se začneja razpad zobovja, ki ga je treba potem na kompliciran in drag način nadomestiti, dočim se zalije malo zobno odprtino brez večjih stroškov. V Nemčiji je uvedel ta princip male luknjice profesor Kantorowicz za šolsko deca in hoče vzgojiti na ta način srečno generacijo, ki naj bi zobobola splot ne poznala. Odpadla bi na ta način v poznejših letih tudi vsa zobna nadomestila, ako bi se hoteli ravnati mladi ljudje po teh navodilih tudi v poznejšem življenju, ko zapušte šolske klopi. Prišlo za to jim naj nudi socialna medicina s svojimi bolnišnimi zavarovanji, ki jim omogočajo poceni zobno nego. Pa se oglasi morda kdo, od česa bodo pa potem živeli zobni zdravniki. Več dela jih bode čakalo kot sedaj; vrhu tega pa ne bode tako delo le kapljica v morje (ko se mašili vrzeli posameznikom, dočim večini ljudi razpada zobovje), ampak sistematičen boj proti zobni piškavosti, ki naj s profilaktičnim načinom zatiranja prvih početkov zobnega gnitja že v mlečnem zobovju prepreči razširjanje te tako splošne bolezni. V tem smislu deluje tudi sovjetska Rusija, ki lahko že s statističnimi posluži v tem ozirom. Istotako seveda tudi Nemčija, ki prevozi provinco z ambulantnimi sanitetnimi avtomobili, opremljenimi z vsemi potrebnimi aparati za zobno zdravljenje in nego. Tak avtomobil se vataji v vsaki vasi, kjer je šola in zdravniki opravijo s svojim pomožnim osebjem pri šolski deci vse potrebno delo, na kar pride na vrsto sosed-

nja vas itd. Tudi naša država je v tem smislu že pričela s prvimi koraki in sicer z ustanovitvijo šolskih poliklinik, ki se tudi že pridno bavjo z ohranjanjem zobovja naše dece. Morada ni daleč čas, ko bomo posnemali Nemčijo v tem ozirom naprej in bode deležna tudi naša vas blagodejnosti zobne nege šolske mladine. Vzgojiti bi se na ta način nov rod, ki bode vsaj znal, zakaj mu je vatavala narava zobe, kar se dandanašnje žalilob vedno bolj pozablja. Zlasti marsikdo ne ve, da spada k smotrenemu ohranjanju tudi skrb za one dele celjastnice, iz katerih zobje gledajo, to je zobnega mesa. Brez pravilne nege dlesni je ves trud zaman! Zanemarjanje zobnega mesa je druga rak rana našega zobovja in tem zahrbtnješa, ker zerba ona sicer povsem zdrave dlesni, ki jih je tajna narava obvarovala pred gnitjem. Kaj hitro se tako zobno meso vname in vnetje se jame sčasoma širiti tudi na trde dele celjastnice in sicer na zobnice, kjer posameznik sobje teli. Zobnice ginevajo bolj in bolj, dokler zob ne izpade. Vozlož zobnega vrata so žepne dlesne (Zahnfleisch-taschen) legla nesnage in zobnega kamna se nabere v takih ustih kakor vinskega kamna v sodih. Zobne dlesne postajajo vedno bolj ohlapna in krvave pri vsaki priliki. Krvavenje iz zobnega mesa je sploh prvi znak in svarilo, da nekaj ni v redu. Zdravo in utrjeno zobno meso ne sme nikdar krvaveti! Če čistimo in negujemo dlesen, čistimo obenem tudi zobe, nikakor pa ne obratno. Nega zob, ki se ozira samo na taiste ni popolna in se prej ali slej bridko maščuje nad vsakim. Kako se vrši pravilna nega ustne dupline, je bilo že svoj čas natančno opisano v tem listu pod naslovom: "O zobni negi". Če na kratko rekapituliramo, opazimo, da se trije temeljni nasveti za ohranitev našega zobovja medseboj izpolnjujejo v celoto, ki brez enega teh treh faktorjev ni več popolna. Začnimo pri principu male luknjice. Če ustavimo začetno gnitje zoba, včinoma ne bode prišlo do vnetja zobnega mesa ali celo zobne pokostnice, ki že precej ogroža obstoj zoba. Izostali bodo krosnični procesi, ki se odigravajo nad zobnimi vršički ter akodujejo lahko tudi splošnemu zdravju. Taki zobje so že invalidi in računati je prej ali slej z njihovo izpadom. Tako smo prispevali do porušitve sklenjene vrste zobovja, ki ne more vršiti več polne žvekalne funkcije, kar se občuti tudi pri prebavi zavžite hrane. Sklenjeno vrsto zobov pa ogroža še prav posebno zanemarjena in vnetja dlesna in v posledici tega obolenja posameznik zobne ali celo zobobola. Tako nastane cirrus vitiosus (napačno krotenje), katerega rezultat je za posameznika precej žalosten, ker konča navadno s predčasno izgubo našega žvekalnega organa, ki daje človeku v zdravem, neporušenem stanju tudi na zunan izgled lepote in privlačnosti. Kako drugačen je govor in smeh iz zdravih, negovanih ust in kako zoperna in odbijajoča sapa veje iz takozvanega brifota ustne dupline, do česar mora prej ali slej priti, ne gledamo na temeljne tri nasvete zobne nege. Od male luknjice preko zanemarjanja zobnega mesa pridemo do istih velikih posledic, ki vedejo končno do zobnih nadomestil. Za-

četkoma mali, skoro neopaženi vzroki končajo z velikimi spremembami za posameznika, ki jih pa navadno spozna šele prezno. Po loči zvanen je kasno, pravi pregovor. Izpadlega zoba ne moremo več nadomestiti v polni meri, kaj šele cele skupine zob ali celo popolnega zobovja. Razočaranje ne izostane. Samo jeza pomilovanja vrednih zobnih invalidov naj bi se ne obračala potem le na zobozdravnike, marveč naj bi šlo tudi malo vase in se vprašalo, ako ni krivda tudi na strani posameznika, ki se leta in leta ni brigal za svoja usta. Končno je zobni zdravnik tudi samo človek in nikdo ne more zahtevati, da bi bilo njegovo delo popolnejše kakor stvarnikovo, ki z ustvaritvijo zobovja tudi ni mogel zadovoljiti človeštva v oni meri, kakor bi si marsikdo v prebujni fantaziji želel. Ako izpade lasten zob ali se odkrši njegova ogel, ne bode nikomur prišlo na misel bogokletstvo; če pa izpade umetni zob, ali samo plombica iz kakga zoba, se vsakdo huduje nad onim nesramnim zobnim zdravnikom, ki dela tako pod vsako kritiko. Ne pomislite pa nič, da je mnogokrat skrivati tudi pacientova prevelika občutljivost in kup drugih spremljajočih okolištin, ki so dopustile, da je iz prvotne male luknjice nastala zobna razvalina, ki kvari tudi sosednje zobe in povzroča trajno nezdruve razmere za dlesen, kar vse pospešuje razpad še onega, kar bi lahko ostalo zdravo.

Lahko bi končali z besedami nemškega pesnika, ki poje nekje:

Das eben ist der Fluch der bösen Tat,
Das alle Fortzuegen immer Böses muss gebären,
kar bi se lahko reglo po naše na kratko, da tiči kletev zla v tem, da zamore roditi zopet samo zle posledice. (Zdravje.)

POTROŠNJA ENERGIJE PRI PLESU

Profesor finskega vseučilišča v Helsinkiu dr. Karel Tigerstedt je napravil več poskusov, da dožene koliko energije potrošijo Terpsihorni verniki pri izvajanju raznih plesov. Uspeh profesorjevega preiskovanja bo vsekakor močno iznenadil vsakogar, ki misli, da je ples samo prijetna zabava. Ako se preračuna sila, potrošena pri enem plesu valčka, na toplotno energijo, bi ta zadostovala, da razgreje pol litra vode do 100 stopinj Celzija. Vporaba sile za plesni večer pa je enaka, kakor pri drvarju, ki je posekal kakih deset dreves. Pri plesu je vrhu vsega še ta neugodnost, da trpi are daleko bolj, nego pri še tako utrudljivem delu. Carleton zahteva že toliko sile, kolikor porablja dva boksača v eni minuti. Dame so pri tem nekoliko na boljsem, ker jih pri plesu navadno sudejo gospodje. Profesor Tigerstedt šteje med zelo naporno delo v prvi vrsti delo perice, potem delo drvarja, nakar takoj pride delo plesalca. Dognanju učenjaka gre seveda vsa vera, zelo utemeljena je zlasti trditev, da pri plesu močno trpi srce, tako kakor misli prozaični profesor in drugače, kar je morda učenjak že pozabil. Najbrž je gospod profesor že precej star, zato vidi v plesu samo nepotrebno potrošnja energije, ki bi se dala tako plodonosno naložiti, ako bi se pol plesne dvorane lotilo pranje, druga polovica pa bi vse do zore pridno cepila drva, vendar mora biti v plesu še kaj drugega, o čemur se učenjaku več ne sanja in česar on ne more izraziti v svojih suhoparnih računih.

DELODAJALCI NE DRŽE OBLJUB

Zagotovitve, ki so jih dali predsedniku Hooverju, da ne bodo trgali med delavcem, so pozabljene

Washington, D. C. — Kako malo se je zanesati na obljube delodajalcev, je razvidno iz sedanjih industrijske depresije. Tovarnarji, ki so prišli v Washington na konferenco s predsednikom Hooverjem, in so takrat svecano zatrjevali, da ne bodo trgali med svojim delavcem, so pozabili na svoje obljube že na poti proti domu.

Amoskeag tekstilna kompanija v Manchester, N. H., ki je poslala svojega predstavnika na konferenco v Washington, je pred nekaj dnevi odslovila pet tisoč delavcev, ostalim pa je znižala mezdo za pet odstotkov. Slična poročila prihajajo tudi iz drugih krajev, vsa pa dokazujejo, da tovarnarji drže svojo besedo le takrat, kadar jih v to prisili močna delavska organizacija.

PREISKAVA RAZMER NA HAITIJU

Predsednik zamorskega učnega zavoda načelnik komisije

Washington, D. C. — (F. P.) — Dr. Robert R. Moton, predsednik Tuskegee instituta, je sporočil državnemu tajništvu imena članov komisije, katere je izbral po naročilu predsednika Hooverja, da bodo preiskovali prosvetne razmere na Haitiju. Zamorski komitej je bil priporočen Hooverju pred par tedni iz vzroka, ker so domačini na Haitiju protestirali proti aroganci belopoltnega ameriškega direktorja prosvetnega departmanta.

Člani zamorskega komiteja so dr. Mordecai Johnson, predsednik Howard univerze, profesor Leo M. Favrot, tajnik splošnega prosvetnega biroja in dr. Benjamin F. Hubert, predsednik državnega industrijskega kolegija v Georgiji. Alphonse Henningburg bo oficelni tolmač komiteja.

Moton je odklonil povabilo, da bi potoval skupno s člani komiteja, ki jo je imenoval Hoover, da študira politične in finančne razmere na Haitiju, ki bodo odpovali na bojni ladji.

TEDENSKI ODMEVI

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Upati je, da s springfieldsko konvencijo ne bo nikogar razočarala, pač pa bo vili novega upanja v razočaranararce rudarjev. United Mine Workers je bila zgrajena s silnimi žrtvami, ima bogato zgodovino uspehov in porazov, katere je pa vedno spremljala tojevitost in solidarnost ameriških rudarjev, s katero se ne more ponašati niti primerljati nobena druga skupina delavcev kateregakoli kontinenta. Po isti poti bo šlo tudi novo gibanje, dete Illinoiskih rudarjev, katerim se bodo v dogledni bodočnosti pridružili tudi rudarji iz ostalih držav.

Cena, katero bodo morali plačati radi tega, ker jih je prevzela prebrisana skupina brezvestnih ljudi in se vzpela na kriminalno organizacijo, je sicer velika. Vendar pa bo vredno je doprinesti, ker to je edina pot, ki vodi do lepše bodočnosti, katere ne leži na krožniku za nobeno skupino delavcev. Rudarji, proč z resignacijo duševne otopelosti in obupa in na delo za prenovljenje unijo pod odkriljem novega gibanja. Edino v organizaciji, v kateri bodo prevladovala progresivna delavska načela, je vaše upanje in vaša rešitev.

"Hell-and-Maria" Dawes, ameriški poslanik v Londonu, se "dolgočas" med dvema angleškima ministroma pri pojedini, ki je bila dana v počast "razburoševalni" delegaciji.

(THE LOST WORLD) Roman

ENA POJASNILA

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA